

en in het verbond. Maar Petrus Martyr⁴⁾ betoogt, dat in het nieuwe zoowel als in het oude verbond de vaders wel degelijk de nakomelingen, de kinderen, konden obligeren, d.w.z. verplichten in en onder en tot het verbond. Zij gaan het met God aan voor zichzelf en ook voor hun kinderen. En dat het verbond niet tot stand komt door hartvernieuwing doch daarin krachtig wordt, zijn doel bereikt, tot zijn gewenschte gevolg doordringt, (namelijk), weshalve het er eerst al was, dat leert bijvoorbeeld Olevianus. Maar het werd vóór al bevestigd door den dood van Christus. Ook vóór dien dood was het er al⁵⁾. In de hartvernieuwing wordt het verbond niet tot stand gebracht (Ridderbos), doch verzegeld (Olevianus)⁶⁾. Want in de oprichting van dit verbond richt God het zó in, dat er geen scheiding komt tusschen zijn barmhartigheid en zijn rechtvaardigheid⁷⁾.

Uit het bovenstaande — dat met tal van andere aanhalingen zou te vermeerderen zijn — blijkt o.i., dat de oudere gereformeerde theologie het verbond opzettelijk in het kader van de roeping, de hoorbare, ambtelijke verkondiging en dus in het geheel van Gods voorzienigheid plaatst. Dat het door haar als een onderdeel en een vrucht van Gods regeerend spreken gezien wordt. Niet naar Gods verborgen gedachten of raadsbesluiten laat het ons tasten, doch uit Gods geopenbaarde woorden beweelt en vergunt het ons te vertrouwen en te handelen. En door dit bevel van geloof brengt Hij de menschen tot het doel, waarheen Hij perst: de openbaring van zijn rechtvaardigheid en van zijn barmhartigheid.

Hoe belangrijk dit alles is voor de nadere uitwerking der gereformeerde verbondsgedachte, leert wel de Dordtsche synode van 1618-1619. We hoorden hierboven Wollebius spreken over de „gemeene roeping“, waarvan de zichtbare verbondskring of kerk het gevolg is. Ook de Remonstranten hebben ter Dordtsche synode die „gemeene roeping“ besproken. Zij merkten op⁸⁾, dat die gemeene roeping niet ten doel had, aanstonds te behouden (zij was dus niet „serius“), want ze beoogde volgens hen alleen maar de menschen in den toestand van geschikte hoorders te brengen, geschikt om het aanbod der evangelische genade aan te hooren. Die gemeene roeping praepareerde hen alleen maar; zij was niet peremptoir (beslissend), doch praeparatoir (voorbereidend). En daarbij heeft God wel een bedoeling, doch nog niet een laatste, beslissende, peremptoire bedoeling.

Dit laatste zeiden wel de Gereformeerden. Zij hielden vol, dat God bij die gemeene roeping de bedoeling had, en dit al dadelijk, de menschen „anapologeet“ te maken, d.w.z. hun alle onschuld te ontnemen. Want als Christus de middelaar van het genadeverbond hun serius (ernstig) wordt aangeboden, en het bestaande verbond der genade hun dus met gezag wordt gepredikt, wel, dan regeert God. De uitverkorenen regeert Hij ten leven, de verworpenen regeert Hij ten doode. Zijn regeeren is di-rigeeren. Maar de Remonstranten (329) wijzen met nadruk af de stelling, dat het anapologeet-maken der menschen een „eerste“ bedoeling der gemeene roeping is. Bij God zien zij veranderlijkheid; bij Hem bestaat een eerste en een tweede bedoeling, zooals er bij Hem ook een eerste en tweede liefde is. De eerste liefde is voor alle menschen, en de eerste bedoeling is, dat de menschen doctiel, gewillig, buigzaam worden en hun natuurlijke gaven recht zullen gebruiken; maar als de menschen dat niet verkiezen te doen, en niet hun natuurlijke gaven recht gebruiken, dan — ja dan moet God hen wel laten vallen, en vallen zij buiten den kring van Gods tweede liefde en tweede bedoeling, die bij degenen, die hun natuurlijke aanleg wel recht gebruiken, dan verder doordringt tot de serieuze genade.

Met andere woorden: de gemeene roeping stichtte bij de Remonstranten nog niet den verbondskring. En plaatste hen ook niet voor de keuze van aanvaarding der nieuwe bondsgehoorzaamheid dan wel van handhaving der oude bondsbreuk. De gemeene roeping is niet serius, niet peremptoir, want dat kan zij bij de Remonstranten niet wezen.

En waarom kan zij dat bij hen niet zijn? Omdat zij het verbond zelf niet zien zó als de Gereformeerden.

De Gereformeerden zeiden:

- a) God heeft vóór en na den val een verbond met de menschen gemaakt; het was er al;
- b) Dat van na den val nam al dadelijk zijn rechtskracht uit Christus' dood;
- c) Het wordt gepredikt, en dit met ernst;
- d) In het feit van Christus' dood is het gepredikte verbond bevestigd;

⁴⁾ Loc. Communes, Londini, 1576, p. 422 (clausa II, locus XVI, 7).

⁵⁾ In Epist. D. Pauli apost. ad Rom. notae (a Th. Bern. editae), Geneva, 1589, p. 382.

⁶⁾ I. I.

⁷⁾ 381.

⁸⁾ Defensio Sententiae Remonstrantium circa art. 2, in: Acta et Scripta Synodalia Dordracensia Ministr. Rem., Herder-Wijet, ex officina Typogr. Synodalia, 327.

e) Daardoor, d.w.z. door die oprichting en afkondiging en peremptoire bevestiging en propaganda van het verbond regeert God. Hij neemt den één alle schuld af (den geloovige), en neemt den ander alle onschuld af (den ongelovige) (vgl. Artie. 3. et 4. de Gr. Del, p. 11).

Hoofdgedachte is dus: het verbond is er al, en wordt in de hartvernieuwing niet tot stand gebracht (Ridderbos), verre van dien, doch daarin vindt het alleen maar een bevestiging. Het vond zoo'n bevestiging óók in den feitelijken dood van Jezus Christus, en eveneens in de verdoemenis van wie het verbond, en den Christus, hun serius aangeboden zijnde, verwerpen.

Doch de Remonstranten kenden zoo'n verbond niet. Hun 2e stelling aangaande het 2e artikel waarover de Dordtsche Leerregels handelen, luidde (p. 280): „Christus heeft door de verdienste van zijn dood den Vader met het gansche menschelijke geslacht in zóó-verre verzoend, dat de Vader, wegens zijn verdienste, met behoud van zijn gerechtigheid en waarheid een nieuw verbond der genade heeft kunnen en willen aangaan en bevestigen met zondige en der verdoemenis onderworpen menschen“.

Dat wil dus zeggen: Christus heeft niet zoozeer voor de menschen, als wel voor den Vader iets verdiend. Wat heeft Hij verdiend? De vastigheid des verbonds? Neen: de mogelijkheid daarvan.

Vandaar, dat de Remonstranten ook niet ervan wilden weten, dat het verbond er al was. In zijn „Anti dotum“ merkt de Remonstrant Episcopus⁹⁾ dan ook welbewust op, dat indien Christus' dood zou bedoeld hebben het verbond der genade te bevestigen, het er dan ook te voren zou moeten geweest zijn.

Lettende op de uiteenlopende lijnen van de gereformeerde tegenover de remonstrantische theologie, meenen wij temeer te moeten waarschuwen tegen een redeneertrant als in den aanhef van het vierde formulier van eenigheid gevolgd wordt. Om niet in het negatieve te blijven staan, zouden wij naast elkaar willen den aanhef van een nieuwe leeruitspraak, stel, dat wij ze zouden noodig achten, anders willen doen luiden dan hij in het synodocratische formulier van eenigheid geformuleerd is.

Doch daarover liever volgende week.

K. S.

KERKELUK LEVEN

HET MES OP TAFEL!

„Het mes op tafel!“ — zoo luidde onze conclusie in een voorgaand artikel¹⁾, dat de synodale „Acta“ 1943-45 onderzocht. Het wapen op de rechtbank — dat is niet hatelijk, maar dat is de eerste eisch van gerechtigheid en barmhartigheid beide, overal waar eenmaal een doodslag is geschied. Welnu, waar de publieke Acta de feiten veelzins verdonkeremanen, willen wij ze voor ons deel, namelijk wat de tevoren genoemde punten aangaat, in het licht brengen. Inzake het eene geval (candidatenmoord) door uitgave van een reeds aangekondigd „witboek“; wat het tweede betreft (excommunicatie Bergschenhoek) door in de eerste plaats bij dezen af te drukken

a) de in vorig artikel bedoelde, ondanks synode-befolte achtergehouden verklaring, afgelegd door afgevaardigden van den Kerkeraad te Bergschenhoek ter synode-vergadering op 2 Aug. 1944;

b) het aan de Acta eveneens onthouden besluit d.d. 1 Sept. betreffende uitsluiting van de kerk van Bergschenhoek.

Eerstgenoemde verklaring luidde als volgt:

VERKLARING

van den Raad der Geref. Kerk te Bergschenhoek meegedeeld aan zijn afgevaardigden ter vergadering der Generale Synode op 2 Aug. 1944 te Utrecht ter opname in de Acta.

De Raad der Gereformeerde Kerk te Bergschenhoek, ontvangende hebbende het schrijven der Generale Synode d.d. 26 Juli 1944 met begeleidend rapport „in de zaak van Bergschenhoek“, etc., bevattende onder meer een hernieuwde citatie, besluit om hieronder aan te geven reden enkele van zijn leden als afgevaardigden te zenden naar de vergadering der Generale Synode, met een nader omschreven mandaat, inhoudende met name: te vernemen wat de Synode aan den kerkeraad te zeggen heeft, doch zulks niet dan nadat deze verklaring ter kennis der Synode is gebracht gepaard met het dringend verzoek dat zijn volgens vooraf te nemen besluit in de Acta wordt opgenomen, waarin de kerkeraad vaststelt,

dat deze verschijning voor de Synode alleen geschiedt omdat de Synode in besluit en toelichtend

¹⁾ Dit artikel is het derde uit een reeks, waarvan het eerste verscheen onder den titel „Het mes begraven“ in het nummer van 19 Oct. j.l.; het tweede artikel verscheen in het nummer van 9 Nov. onder den titel „Het mes van den kerkmoord begraven“.

²⁾ Zie „De Reformatie“ van 19 Oct. j.l., blz. 19.

UIT DE SCHRIFT

DE HEILIGE REST.¹⁾

Ook heb Ik in Israël doen overblijven
zeven duizend. 1 Kon. 19:18a.

We zullen dezen tekst moeten lezen als een profetie: De Heere zal zich in Israël nog zeven duizend bewaren. Hij zal hen bewaren voor afval en daarom ook voor den ondergang door Zijn gerichten. Storm, aardbeving en vuur zullen groote verwoesting aanbrengen en bijna gansch Israël doen omkomen, maar deze gerichten hebben niet het laatste woord. Deze oordeelen zijn niet het einddoel Gods met zijn volk en met de wereld. Daarna komt Hij in de vredige stilte van de zachte koelte, d.i. tot de gemeenschap met het volk, dat Hij Zichzelf ten eeuwigen leven verkoren heeft. Het getal zeven duizend heeft symbolische betekenis. Het is het heilige en volkomen getal. Het is wel een overblijfsel, maar dat tevens als de „heilige rest“ het ware Israël aanduidt. Het is dat deel van het volk, dat in alle verzoeking is staande gebleven en waarin nu de beloften des verbonds hun vervulling vinden. In hen zal het blijken, dat de HEERE een eeuwig verbond met Zijn volk heeft gemaakt. Zeven is dan ook het verbondsgetal, het getal, waarmee de blijvende gemeenschap van God en Zijn volk is aangeduid.

Deze heilige rest moge klein zijn in verhouding tot het geheele volk, het is toch ook het volmaakte getal. En daarom is hier de profetie van het volkomen getal der verlost, die eens de nieuwe aarde zullen bewonen. Het getal der verlost zal volkomen zijn. Niet één zal er ontbreken. Zij zullen allen uit de verzoeking worden gered en uit het oordeel worden bevrijd. Het zal wel gaan door vele gerichten en oordeelen heen, maar door die alle komt de Heere tot het volkomen getal zijner verlost, over wie de rust van de eeuwige Sabbath zal opgaan.

Dr M. B. VAN 't VEER †

¹⁾ Zie de noot in ons nummer van 12 Oct. j.l.

rapport thans duidelijk gesproken heeft van te nemen ingrijpende maatregelen t.o.v. de kerk van Bergschenhoek in verband reeds met het weigeren van citatie, en de kerkeraad in de daardoor geschapen situatie wil voorkomen dat daarvan een onzuiver beeld zou ontstaan alsof de kerkeraad óf aan een citatie-als-zoodanig geweigerd zou hebben gehoor te geven in plaats van dat het hem — gelijk het in feite is — (gaat²⁾) om de in geding zijnde en ook achter een citatie liggende rechtsvragen, omtrent welke rechtsvragen de kerkeraad tot op heden geheel handhaaft zijn standpunt vastgelegd in zijn verklaring van 2 Maart, alsmede in zijn antwoord aan Deputaten d.d. 21 April 1944, en aan Dr J. Hoek als Synodescriba d.d. 7 Juni 1944,

zoodat de verschijning van afgevaardigden op zichzelf niet beteekent een wijziging van inzicht op eenig punt, met name niet insluit een erkenning van het recht van deze Synode tot deze citatie, noch ook aanvaarding van de positie van rechtmatig aangeklaagde kerk, evenmin als prijsgeving van een tot op heden gehandhaafd beginsel.

Voor den Raad,

L. Schoof, praeses,

G. van der Kraaken, scriba

Bergschenhoek, 1 Augustus 1944.

Nadat deze verklaring ter Synode gelezen was, volgde dus de behandeling van de „zaak-Bergschenhoek“ met de kerkeraadsdeputatie (zie vorig artikel) eindigend in een synodebesluit, waarin aan deze kerk een „maand bedenktijd“ werd gegeven. In de volgende weken nam de kerkeraad van B. een besluit d.d. 6 en 13 Aug., waarin hij uitsprak,

„zichzelf met de gemeente openlijk vrij te maken van al zulke (vooraf nader omschreven) door de thans met eigenwillige bestuursmacht optredende Synode genomen en bevestigde besluiten, door overeenkomstig art. 7, 28, 29, 30, 32 N.G.B. en art. 3 en 85 der K. O. alle verplichting tot gehoorzaamheid daaraan nadrukkelijk van zich te wijzen en zich te houden aan of terug te keeren tot de reformatieschen grondslag van kerkelijk leven, zijnde de gehoorzaamheid aan Gods Woord, gelijk dat voor dezen onder ons beliden werd in de drie formulieren van eenigheid erkend in de Dordtsche Kerkenordening en in deze alleen“.

Tegelijk riep de kerkeraad alle zusterkerken en zich eveneens vrij te maken van het juk door de Synode op de kerken gelegd, met het doel, dat de door haar besluiten gebroken gemeenschapsoefening niet zou worden hersteld overeenkomstig art. 28 N.G.B. De kerkeraad verbrak dus niet het kerkverband, in

²⁾ Dit woord was in den aan den synode-scriba overhanden tekst abusievelijk weggevalen, H. J. S.

tegendeel
ven aan
nodeloos
oefening
band
een toel
tot artikel
de nadru
de mogel
verbaan
houden
overweg
verbaan
wil. Dit
worden, z
„vergeet
van Berg
zich van
zins h
heeft e
gestr-
Daarente
is door d
deed voor
raad den
Deze on
legd in h
dees per

van de
Den He

Genoel
De G
te Uwe
„De C
gadering
kennl
kerkera
van 6,
kerkera
ven, toe
vastat
alleen a
door de
toegesta
ook aan
werd af
doopsbe
overw
zitting v
kerkera
kens het
handelen
instemm
Generale
toeneme
scheurme
lubreuk
Geref. K

dat de
Generale
tweede
hoord er
was gege
ernstige,
vast en l
en vorige
dat de
6, 13, en
heeft uit
voegen r
Generale
band met
haar bes
heeft ver
besluit
1. den
onder zij
Kerk in b
land te b
2. aan
de Hooge
Bergsche
kende Ge
3. aan
trouwe k
aan de k
te doen o
en
4. van
broeders
en scriba
schenhoek
nede van
Nederland
Juli uitge
Met heilb

We plaats
door ons in
volgende op